

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 520/12

Mesut BEŞTAŞ / TÜRKİYE

Başkan

Julia Laffranque,

Hâkimler

Işıl Karakaş,

Nebojša Vučinić,

Paul Lemmens,

Ksenija Turković,

Jon Fridrik Kjølbro,

Stéphanie Mourou-Vikström

ve Yazı İşleri Müdürü Stanley Naismith'in katılımıyla, 19 Eylül 2017 tarihinde Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda belirtilen 7 Ocak 2012 tarihli başvuru dikkate alarak, gerçekleştirdiği müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuran Mesut Beştaş, Türk vatandaşı olup, 1966 doğumludur ve Diyarbakır'da ikamet etmektedir. Başvuran, Mahkeme önünde Diyarbakır Barosuna bağlı Avukat M. Özdemir tarafından temsil edilmiştir.

Davanın Koşulları

2. Davaya ilişkin olay ve olgular, başvuran tarafından ifade edildiği şekliyle, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

1. Halil Beştaş'ın Ölümü

3. Aşağıda belirtilen unsurlar, yedi jandarma görevlisi tarafından 5 Mart 1994 tarihinde düzenlenen bir olay tutanağından anlaşılmaktadır.

Çamlıalan, Aydoğdu, Yürekli ve Beşpınarlar köyleri ile sınırlanan bir bölgede, 28 Şubat 1994 tarihinden itibaren terör örgütü PKK'ya karşı bir operasyon yürütülmeye başlanmıştır. PKK üyelerinin bu bölgede faaliyet gösterdiğine ilişkin bilgi alınmasının ardından, 5 Mart 1994 tarihinde sabah saat 6.00'da Aydoğdu köyünde bir arama yapılmıştır. Üç terörist tarafından, köyün Doğu tarafından ateş açılması sonucunda, silahlı çatışma başlamıştır. Yaklaşık olarak bir buçuk saat süren bu çatışmanın sonunda, üç terörist ölü bulunmuştur. Bu teröristler, Mahir kod adlı, Dursun oğlu, 1971 doğumlu ve Susuz köyünden (Şenkaya Kaymakamlığı) olan V.U., Cengo kod adlı bir Suriye vatandaşı ve Rençber kod adlı, Siirtli (Eruh) bir kişidir. Bu üç kişinin ateşli silahları ele geçirilmiştir.

4. Olayla ilgili tutanakta, ayrıca aşağıdaki bilgiler yer almaktadır.

Erzurum Jandarma Komutanlığı Mekanize Piyade Tugayı ve Şenkaya 1. Mekanize Piyade Tugayı birlikleri, bu silahlı çatışmaya katılmıştır. Ayrıca, bu çatışma sırasında, Erzurum Jandarma Komutanlığı birliği, 2.300 adet G3 piyade tüfegi mermisi, 2.500 adet MG-3 silahı mermisi, 200 adet 9 mm kalibre tabanca mermisi, 6 adet bomba-atar mühimmatı, 12 adet el bombası

ve 15 adet saldırı bombası ve Şenkaya Jandarma Komutanlığı birliği ise, 600 adet standart mermi, 1.500 adet MG-3 silahı mermisi, 950 adet otomatik tüfek mermisi kovanı ve 810 adet zırh delici mermi kovanı kullanmıştır.

5. Aynı tutanağa göre, olay yerinde, ölen üç kişinin cesetlerinin yanında birçok unsur ele geçirilmiştir: bir G3 tipi silah ve bir şarjör, Kalaşnikof tipi piyade tüfeği için bir hareketli ve bir sabit dipçik ile dört şarjör, Rus yapımı bir savunma tipi bomba, on iki adet mühimmat kemeri, üç adet sırt çantası ve terör örgütü PKK'ya ait belgeler. Yine bu tutanağa göre, silahlı çatışma sırasında güvenlik güçlerinin hiçbir üyesi yaralanmamış veya öldürülmemiştir.

6. Diğer taraftan, 5 Mart 1994 tarihinde, bir jandarma görevlisi tarafından olay yeri krokisi çizilmiştir.

7. Yine 5 Mart 1994 tarihinde, iki doktor ve bir asistan tarafından, Şenkaya Cumhuriyet Savcısı ve Şenkaya Belediye Başkanı ile birlikte öldürülen kişilerin cesetlerinin dış muayenelerine ilişkin bir rapor düzenlenmiştir. Raporda, ölen kişilerin kimliklerini belgeleyebilecek bir belge veya nüfus cüzdanı bulunmadığı belirtilmiştir. Cesetler numaralandırılmıştır. Dış muayenesi yapılan Rençber kod adlı şahsın cesedi, beş numara olarak kaydedilmiştir. Bu cesedin dış muayenesinde, şu tespitlerde bulunulmuştur: alında mermi giriş ve çıkış deliği, kafa tasında bir kırık, sırtın sol tarafında iki mermi giriş deliği ve sol köprücük kemiğinde bir başka mermi giriş deliği, sırtında dört mermi çıkış deliği ve sağ memede bir başka mermi çıkış deliği, göğsün 5 cm üzerinde merminin neden olduğu bir sıyrık, biri bileğinde ve diğeri dirseğinde olmak üzere sol kolda iki mermi giriş deliği, sol dizinde merminin neden olduğu 4 cm uzunluğunda bir sıyrık. Adli tabip, ilgilinin kafa tasına isabet eden mermilerle kafa tasında kırık meydana gelmesi sebebiyle öldüğü sonucuna varmıştır. Adli tabip, ceset üzerinde klasik otopsi yapılmasına gerek olmadığı kanaatine

varmıştır. Cesedin fotoğrafları çekilmiştir. Ceset, aynı gün düzenlenen defin izniyle birlikte Şenkaya Belediyesine teslim edilmiştir.

8. Dört numaralı cesedin mezardan çıkarılmasının ardından, 8 Nisan 1994 tarihinde, Şenkaya Cumhuriyet savcısı, cenaze müteveffanın babası D.U.'ya teslim etmiştir.

9. Aynı tarihte, Cumhuriyet savcısı tarafından ifadesi alınan D.U., iki yıldır oğlunun yaşadığına dair herhangi bir haber almadığını ve öldüğünü yeni öğrendiğini beyan etmiştir.

10. Şenkaya Cumhuriyet savcısı, 5 Mart 1994 tarihinde meydana gelen silahlı çatışma sırasında ölen yirmi sekiz kişi hakkında PKK terör örgütüne yardım ve yataklık etmekten ve bu örgüt adına eylem yapmaktan bir soruşturma başlatmasının ardından, 13 Mayıs 1994 tarihinde, *konu yönünden (ratione materiae)* yetkisizlik kararı vererek, Erzincan Devlet Güvenlik Mahkemesi nezdinde görevli Cumhuriyet savcısı lehine dosyadan çekilmiştir.

11. Erzincan Devlet Güvenlik Mahkemesi nezdinde görevli Cumhuriyet savcısı, 15 Eylül 1994 tarihinde, altı kişi hakkında PKK'ya yardım ve yataklık etmekten, bu örgüt adına eylem yapmaktan ve anayasal düzeni bozma girişiminde bulunmaktan bir ceza davası başlatmıştır.

12. Aynı cumhuriyet savcısı, yine 15 Eylül 1994 tarihinde, 5 Mart 1994 tarihinde meydana gelen silahlı çatışmada yaşamını ölen Rençber kod adlı kişinin ölmüş olması sebebiyle, kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

2. 5 Mart 1994 Tarihinde Bulunan Cesetlerden Birinin Kimlik Tespiti

13. Başvuran, 5 Mart 1994 tarihli silahlı çatışmada ölen kişilerden birinin kardeşi olup olmadığına tespiti için bu kişilerin kimliklerinin tespit edilmesi istemiyle, 12 Kasım 2009 tarihinde, Şenkaya Cumhuriyet savcısına suç duyurusunda bulunmuştur.

14. Şenkaya Cumhuriyet savcısı, 26 Kasım 2010 tarihinde, 13 Mayıs 1994 tarihli kararına atıfta bulunarak, bu şikâyet hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. Cumhuriyet savcısı, bu kararda, 5 Mart 1994 tarihinde meydana gelen silahlı çatışmada ölen kişilerin cesetlerinin mezardan çıkarılmasına 3 Aralık 2009 tarihinde karar vermiş olduğunu belirtmiştir. Cumhuriyet savcısı, İstanbul Adli Tıp Kurumu Başkanlığının, defnedilen cesetlerden birinden -yani Rençber kod adlı kişinin cesedine verilen beş numaradan- alınan numunelerin, başvuranın erkek kardeşi olan Mehmet Halil Beştaş'a ait olduğunu tespit ettiğini belirtmiştir.

Aynı tarihte, Mehmet Halil Beştaş'ın kemikleri başvurana teslim edilmiş ve müteveffanın nüfus kaydına "ölu" ibaresi eklenmiştir.

15. Dosyaya eklenen bilgilere göre, 26 Kasım 2010 tarihli kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar, başvurana 20 Aralık 2010 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvuran, bu karara yetkili Ağır Ceza Mahkemesi önünde itiraz etmemiştir.

3. Başvuran Tarafından 23 Şubat 2011 Tarihinde Yapılan Suç Duyurusu

16. Başvuran, 23 Şubat 2011 tarihinde Erzurum Cumhuriyet savcısına, erkek kardeşi Mehmet Halil Beştaş'ın, güvenlik güçleri ile PKK üyeleri arasında, 5 Mart 1994 tarihinde, Aydoğdu köyünde meydana gelen silahlı çatışma sırasında canlı olarak yakalandığı ve daha sonra öldürüldüğü iddiasıyla, suç duyurusunda bulunmuştur ve bir ceza soruşturması başlatılmıştır.

17. Erzurum Cumhuriyet savcısı, 28 Nisan 2011 tarihinde, bu şikâyetle ilgili olarak kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. Cumhuriyet savcısı, söz konusu kararında, 1994 yılında Şenkaya Cumhuriyet savcısı tarafından yürütölen soruşturmaya ilişkin çeşitli belgelere ve ihtilaf konusu çatışmanın ardından jandarma tarafından düzenlenen tutanaklara atıfta bulunarak şu hususları belirtmiştir: Dosyaya eklenen unsurların

tamamından, Mehmet Halil Beştaş'ın, güvenlik güçleri tarafından yapılması gereken aramanın geciktirilmesi ve köyde bulunan diğer PKK üyelerinin kaçmasının kolaylaştırılması amacıyla, diğer iki PKK üyesiyle birlikte köye sığındığı; Mehmet Halil Beştaş ve diğer iki kişinin güvenlik güçleri ile kendi aralarında çıkan çatışma sonucunda ölü buldukları; soruşturma dosyasında, Mehmet Halil Beştaş'ın canlı yakalandıktan sonra öldürüldüğünün söylenmesine imkân verecek hiçbir unsurun bulunmadığı; başvuranın avukatının, müvekkilinin yakınının ölümünü çevreleyen koşullarla ilgili olarak soyut şüpheler ileri sürdüğü ve bu şüpheler dışında, dosyada, Mehmet Halil Beştaş'ın ölümü hakkında yürütülen ceza soruşturmasının yeniden açılmasını sağlayacak hiçbir olgu veya delil unsuru bulunmadığı anlaşılmıştır.

18. Başvuran, 23 Mayıs 2011 tarihinde, kovuşturmaya yer olmadığına dair karara Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi önünde itiraz etmiştir.

19. Ağır Ceza Mahkemesi, 21 Haziran 2011 tarihinde, itiraz edilen kararın verilme şeklinde herhangi bir uygunsuzluk bulunmadığını tespit ederek, 28 Nisan 2011 tarihli kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı onaylamıştır.

20. Ağır Ceza Mahkemesinin kararı, 7 Temmuz 2011 tarihinde başvurana tebliğ edilmiştir.

ŞİKÂYETLER

21. Başvuran, Sözleşme'nin 2. maddesini ileri sürerek, Şenkaya Cumhuriyet savcısının, ihtilaf konusu olayın meydana geldiği gün, gerçekten bir silahlı çatışmanın yaşanıp yaşanmadığını araştırmadığını iddia etmektedir. Başvuran, söz konusu savcının, somut olayın koşullarında güç kullanımının mutlak suretle gerekli olup olmadığının tespit edilmesine imkân veren bir soruşturma yürütmediğini ileri sürmektedir. Bu bağlamda

başvuran, erkek kardeşinin güvenlik güçleri tarafından yakalanmasının ardından öldürüldüğü varsayımını ileri sürmektedir. Başvuran ayrıca, Şenkaya Cumhuriyet savcısının, çatışmaya katılan askeri yetkililerin sorumluluğunu tespit etmediğini belirtmektedir.

22. Başvuran, Sözleşme'nin 6. maddesi alanında, ceza soruşturmasının savcılık tarafından ivedilikle yürütülmediğinden şikâyet etmektedir.

23. Başvuran, Sözleşme'nin 3. maddesi açısından, 12 Kasım 2009 tarihinde kadar, yani on beş yıl boyunca, kendisine kardeşinin ölümü hakkında bilgi verilmediğini açıklamaktadır. Başvuran, yine bu süre zarfında korku ve endişe içerisinde beklediğini ve bu durumun, insanlık dışı bir muamele teşkil ettiğini belirtmektedir.

24. Son olarak başvuran, Sözleşme'nin 13. maddesini ileri sürerek, Sözleşme'nin 2. maddesine ilişkin şikâyetlerini iç hukukta ileri sürebileceği bir başvuru yolu bulunmadığından şikâyet etmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

A. Sözleşme'nin 2. Maddesinin İhlali Hakkında

25. Başvuran, erkek kardeşinin güvenlik güçleri tarafından yakalanmasının ardından öldürüldüğünü ileri sürmektedir. Başvuran ayrıca, yetkili ulusal makamlar tarafından yürütülen ceza soruşturmasının yetersizliğinden şikâyet etmektedir. Başvuran bu bağlamda Sözleşme'nin 2, 6 ve 13. maddelerini ileri sürmektedir.

26. Mahkeme, başvuranın şikâyetlerinin sadece Sözleşme'nin 2. maddesi açısından incelenmesi gerektiği kanaatindedir, bu maddenin somut olayla ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur (...)

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonrasında meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması,
- b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun olarak tutulu bulunan bir kişinin kaçmasını önleme,
- c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması. ”

27. Mahkeme, somut olayda olay anlatımları ve başvuran tarafından sunulan belgeler ışığında, başvuranın, erkek kardeşinin 5 Mart 1994 tarihinde güvenlik güçleri tarafından öldürüldüğünü ve belediye tarafından Şenkaya Belediye Mezarlığına gömüldüğünü ileri sürdüğünü tespit etmektedir. Mahkeme, başvuranın 12 Kasım 2009 tarihinde yani erkek kardeşinin öldüğü tarihten on beş yıl, sekiz ay sonra Şenkaya Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunduğunu gözlemlemektedir. Mahkeme, bu durumda, öncelikle başvuranın başvurusunu Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasına uygun şekilde yapıp yapmadığının incelenmesi gerektiği kanaatine varmaktadır. Bu bağlamda Mahkeme, altı aylık süre kuralının uygulanması hususunun, bir kamu düzeni kuralı olduğunu ve bu kuralı re'sen uygulamakla yetkili olduğunu hatırlatmaktadır (*Sabri Güneş /Türkiye [BD]*, No. 27396/06, § 29, 29 Haziran 2012).

28. Mahkeme, somut olayda meydana gelen olayların, başvuran yakınlarının güvenlik güçleri tarafından yakalanmalarının ardından kayboldukları iddialarına ilişkin davalardaki olay ve olgulardan farklı olduğunu tespit etmektedir. Bu sebeple, mevcut davanın incelenmesinde, Mahkeme, uluslararası bir tartışma veya bir ülkede olağanüstü hal ilan edilmesi bağlamında kişilerin kaybolmasına ilişkin davalarda yapmış olduğu gibi altı aylık süre kuralını uygulayamaz (*Varnava ve diğerleri/Türkiye [BD]*, No. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 ve 16073/90, § 162, AİHM 2009, *Yetişen ve diğerleri/Türkiye*, No. 21099/06, §§ 72-85, 10 Temmuz 2012, *Er*

ve diğerleri/Türkiye, No. 23016/04, § 52, 31 Temmuz 2012 ve *Mocanu ve diğerleri/Romanya* [BD], No. 10865/09, 45886/07 ve 32431/08, § 267, AİHM 2014 (özetler)).

29. Dolayısıyla Mahkeme, kendisine sunulan şikâyetleri, üç sürece bölerek inceleyecektir; başvuranın yakınının ölümü ve başvuranın, erkek kardeşinin cenazesinin kimlik tespitinin yapılması amacıyla Şenkaya Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunduğu 12 Kasım 2009 tarihi arasında geçen dönem birinci süreç, bu tarihten sonraki dönem ikinci süreç ve 23 Şubat 2011 tarihinden sonraki dönem üçüncü süreç olarak değerlendirilecektir.

1. 5 Mart 1994 ile 12 Kasım 2009 tarihleri arasında geçen süreç

a. İlgili Genel İlkeler

30. Mahkeme, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasında öngörülen altı aylık süre kuralının, birçok amaç taşıdığını hatırlatmaktadır. Bu süre, Sözleşme bakımından sorunlar içeren davaların, makul bir süre içerisinde incelenebilmelerini güvence altına alarak, öncelikle hukuki güvenliği sağlamayı ve ayrıca makamların ve ilgili diğer kişilerin terk edildikleri zamanın belirsizliğinden veya uzun sürmesinden korunmasını amaçlamaktadır (yukarıda anılan *Sabri Güneş*, § 39, *El Masri*/"*Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti*" [BD], No. 39630/09, § 135, AİHM 2012 ve *Bayram ve Yıldırım/Türkiye* (k.k.), No. 38587/97, AİHM 2002-III). Altı ay kuralı, Mahkeme tarafından yürütülebilecek denetimin zaman sınırlarını belirlemekte ve kişilere olduğu kadar Devlet makamlarına da denetimin artık mümkün olmadığı süreyi göstermektedir (diğerleri arasında bk. *Dennis ve diğerleri/Birleşik Krallık* (k.k.), No. 76573/01, 2 Temmuz 2002, yukarıda anılan *Sabri Güneş*, § 54, yukarıda anılan *El Masri*, § 136 ve yukarıda anılan *Mocanu ve diğerleri*, § 259).

31. Mahkeme, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasında öngörülen altı aylık süre kuralıyla ilgili olarak, başvuranın, başvuruda bulunduğu tarihte, altı aydan beri herhangi bir ceza soruşturmasının yürütülmediğini bilip bilmediğini veya bilmesi gerekip gerekmediğini araştırmanın Mahkemenin görevi olduğunu hatırlatmaktadır. Mahkeme, ilgilinin ulusal makamlar önünde bir suç duyurusunda bulunmadan önce göstermiş olduğu pasifliğin, kendi içinde, ay aylık süre kuralının gözlemlenmesiyle ilgili olmadığını belirtmektedir. Bununla birlikte, Mahkemenin, başvuranın, ulusal makamlar önünde suç duyurusunda bulunmadan önce etkin bir soruşturmanın bulunmadığından haberdar olup olmadığını veya olması gerekip gerekmediğini tespit etmesi gerekse de, bu zaman zarfında yetkililerin ek bir soruşturma yürütmesini gerektiren yeni delil veya bilgiler ortaya çıkmadığı sürece (*Brecknell/Birleşik Krallık -Uni*, No. 32457/04, § 71, 27 Kasım 2007, *Gürtekin ve diğerleri/Kıbrıs* (k.k.), No. 60441/13, 68206/13 ve 68667/13, 11 Mart 2014, *Kadri Budak/Türkiye*, No. 44814/07, §§ 59-61, 9 Aralık 2014, ve yukarıda anılan *Mocanu ve diğerleri*, § 272), Mahkemeye daha sonra yapmış olduğu başvurunun, vaktinden geç yapıldığı şeklinde değerlendirilmesi gerektiği açıktır (*Bulut ve Yavuz/Türkiye* (k.k.), No. 73065/01, 28 Mayıs 2002 ve yukarıda anılan *Bayram ve Yıldırım*).

b. Yukarıda Anılan İlkelerin Mevcut Davaya Uygulanması

32. Somut olayda, özellikle başvuranın yakınının ölüm tarihi olan 5 Mart 1994 ile başvuranın suç duyurusunda bulunduğu tarih olan 12 Kasım 2009 arasını kapsayan süreçle ilgili olarak, dava dosyasına eklenen belgelerden ve başvuranın ifadelerinden, başvuranın, 5 Mart 1994 tarihinde güvenlik güçleri ile PKK üyeleri arasında meydana gelen silahlı çatışmada erkek kardeşinin nasıl öldüğünü ve Şenkaya Belediye mezarlığına nasıl gömüldüğünü soruşturmak için Aydoğdu köyüne gelmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca yine başvuran tarafın dosyaya eklemiş olduğu belgelerden, ihtilaf konusu olay sırasında başvuranın kardeşiyle aynı anda öldürülen üç kişiden

birinin babasının, oğlunu soruşturmak üzere olay yerine geldiği ve Şenkaya Cumhuriyet savcısının kendisine oğlunun cenazesini 8 Nisan 1994 tarihinde teslim ettiği anlaşılmaktadır. Diğer taraftan, başvuranın, erkek kardeşinin ölümünden 1994 yılında haberdar olmadığı varsayılsa bile, Sözleşme'nin 2. maddesine ilişkin şikâyetinden, erkek kardeşinin kaybolduğunu bildiği anlaşılmaktadır; hâlbuki başvuran, bu kayıp olayıyla ilgili olarak yetkili makamlara hiçbir suretle bilgi vermemiştir.

33. Mahkeme, ihtilaf konusu olayın ardından, başvuranın veya müteveffanın diğer yakınlarının, yetkili Cumhuriyet savcısına suç duyurusunda bulunmadığını tespit etmektedir. Başvuran, 12 Kasım 2009 tarihinde Şenkaya Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunmadan önce, erkek kardeşinin ölümünün ardından yaklaşık on beş yıl, sekiz ay boyunca pasif kalmıştır. Mahkeme ayrıca, bu durumda tespit edilen gecikmenin, başvuran tarafın veya temsilcilerinin pasifliğine bağlı olduğu kanaatindedir. Başvuran öte yandan, son olarak anılan bu tarihten önce davalı Devlette başka herhangi bir hukuki teşebbüste bulunmamıştır. Mahkeme ayrıca, başvuranın, ihtilaf konusu olayın meydana gelmesinin ardından on beş yıl, sekiz aydan uzun bir süre boyunca pasif kalmasını haklı göstermek için herhangi bir gerekçe ileri sürmediğini gözlemlemektedir. Mahkeme, başvuran tarafından yapılan suç duyurusunun ardından, yetkili Cumhuriyet savcısı tarafından ard arda yürütülen soruşturmaların, Şenkaya mezarlığında yapılan mezardan çıkarma işleminin ardından, 26 Kasım 2010 tarihinde, başvuranın yakınına ait kemiklerin tespit edilmesine ve cenazenin ilgiliye teslim edilmesine imkân verdiğini kaydetmektedir.

34. Sonuç olarak Mahkeme, başvuranın 12 Kasım 2009 tarihli suç duyurusunun ardından Cumhuriyet savcısı tarafından istenilen farklı işlem ve soruşturmaların, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönüyle ilgili olduğu kanaatine varmaktadır. Mahkeme, bu işlemlerin, Sözleşme'nin 2. maddesinin esas yönüyle ilgili olarak altı aylık sürenin akışını kesintiye

uğratacak nitelikte olmadığı kanısındadır (yukarıda anılan *Kadri Budak*, § 57).

35. Dolayısıyla, bu değerlendirmeler ışığında ve Mahkemenin sahip olduğu unsurlar bakımından, başvuranın, kardeşinin ölümünü çevreleyen koşullara ilişkin olarak güvenlik güçlerinin fiillerine ve bu bağlamda - başvuranın Şenkaya Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunduğu- 12 Kasım 2009 tarihine kadar yetkili ulusal makamlar tarafından bir ceza soruşturması yürütülmemiş olmasına bağlı şikâyetleri, vaktinden geç sunulmuştur ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmelidir.

2. 12 Kasım 2009 ile 26 Kasım 2010 tarihleri arasında geçen süreç

36. Söz konusu olayların, birkaç yıl önce meydana gelmiş olmasına rağmen, söz konusu tarihten beri meydana gelen yeni gelişmelerin, örneğin ihtilaf konusu olayları aydınlatabilecek yeni bir delil unsurunun ortaya çıkmasının ardından, yeni bir soruşturma yürütme yükümlülüğüne yol açması mümkündür (yukarıda anılan Brecknell, § 71). Yeni bir soruşturma yürütme yükümlülüğünün kapsamı, ortaya çıkarılan yeni delil veya bilginin niteliğine göre değişecektir. Bu türden bir soruşturma, bazı durumlarda ortaya çıkarılan delil unsurunun güvenilirliğinin doğrulanmasıyla sınırlı kalabilir. Yetkili ulusal makamlar, yine geç bir aşamada da yeni bir soruşturma yürütülmesi olanağını meşru olarak dikkate alabilirler. Bununla birlikte, olayın üzerinden zaman geçmiş olması, kaçınılmaz olarak, bir tanığın bulunduğu yerin tespit edilmesi veya söz konusu olaya ilişkin bir tanıklığın güvenilirliğinin değerlendirilmesi açısından bir engel teşkil edebilir (*Treskavica/Hırvatistan*, No. 32036/13, § 62, 12 Ocak 2016 ve *Saygı/Türkiye*, No. 37715/11, § 48, 27 Ocak 2015).

37. Mahkeme, başvuranın Şenkaya Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunduğu 12 Kasım 2009 tarihinden sonra, ilgilinin erkek kardeşine ait kemiklerin tespit edildiğini kaydetmektedir. Dolayısıyla, bu

tarihten sonra, başvuranın yakınının ölümüne ilişkin ceza soruşturması açılmasına imkân veren yeni olaylar meydana gelmiştir. Mahkemeye göre, söz konusu kemiklerin bulunması, bu kemiklerin ait olduğu kimliğin tespit edilmesi ve 12 Kasım 2009 tarihinden sonra alınan tedbirler, başvuranın yakınının ölümü hakkında bir soruşturma yürütülmesine ilişkin usuli yükümlülüğe yol açacak nitelikte önemli gelişmeler teşkil etmiştir (yukarıda anılan *Brecknell*, § 69 ve yukarıda anılan *Kadri Budak*, § 59).

38. Bu sebeple, başvuranın iddialarının, 12 Kasım 2009 tarihinden sonra meydana gelen fiili unsurlarla ilgili olmaları nedeniyle, yetkili ulusal makamlar tarafından yapılan işlemlerin veya alınan farklı tedbirlerin, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönü açısından incelenmesi şimdi Mahkemenin görevidir (*Gasyak ve diğerleri/Türkiye*, No. 27872/03, §§ 60 ve 63, 13 Ekim 2009 ve yukarıda anılan *Treskavica*, § 47,).

39. Bu bağlamda Mahkeme, Devletin etkin bir soruşturma yürütmesine ilişkin yükümlülüğünün, içtihatlarında, özellikle yaşam hakkının “kanunla korunmasını” gerektiren Sözleşme'nin 2. maddesine bağlı bir yükümlülük olarak değerlendirildiğini hatırlatmaktadır. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesinin, Sözleşme'nin 13. maddesi tarafından korunan hakla ilgili sonuçları olabilmesine rağmen, Sözleşme'nin 2. maddesinin usuli yükümlülüğü ayrı bir yükümlülüktür. Bu yükümlülük, ayrı ve bağımsız bir “müdahale” tespitine sebep olabilir. Mahkemenin, devamlı olarak, esasa ilişkin yükümlülüğe riayet etme konusunu, usuli yükümlülüklerden ayrıca incelemiş olması ve gerektiği takdirde, Sözleşme'nin usul yönünden ayrı bir ihlal sonucuna varmış olması ve çeşitli vesilelerle, usul yükümlülüğünün ihlalinin, bu hükmün esas yönüne ilişkin bir şikâyet bulunmaksızın iddia edilmiş olması sebebiyle, bu sonuç doğmaktadır (*Armani Da Silva/Birleşik Krallık* [BD], No. 5878/08, § 231, 30 Mart 2016).

40. Diğer taraftan, Sözleşme'nin 2. maddesi, makamlara, soruşturma sırasında mağdurun bir yakını tarafından ileri sürülebilecek her türlü araştırma tedbirine ilişkin talebi yerine getirme yükümlülüğünü getirmez.

41. Somut olayda, başvuran tarafın Mahkemeye ibraz ettiği dosya unsurlarına göre ve Mahkemenin, 12 Kasım 2009 tarihinden sonra Şenkaya Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan işlemlere ilişkin olarak Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünü incelemek durumunda olması sebebiyle, Mahkeme, öncelikle, ilgili savcının, 5 Mart 1994 tarihinde meydana gelen silahlı çatışma sonucunda yaşamını kaybederek gömülen kişilerden birinin kemiklerinin, başvuranın kardeşine ait olduğunu tespit ettiğini kaydetmektedir.

42. Mahkeme, bu durumda, başvuranın 12 Kasım 2009 tarihli suç duyurusunun ardından, Şenkaya Cumhuriyet savcısının, 26 Kasım 2010 tarihinde kovuşturmayaya yer olmadığına karar verdiğini tespit etmektedir. Dosyaya eklenen bilgi ve belgelerden, bu kararın, başvurana 20 Aralık 2010 tarihinde tebliğ edildiği, ancak başvuranın, yetkili ağır ceza mahkemesi önünde bu karara itiraz etmeksizin, 7 Ocak 2012 tarihinde Mahkemeye başvurduğu anlaşılmaktadır.

43. Dolayısıyla, bu değerlendirmeler ışığında ve Mahkemenin sahip olduğu unsurlar bakımından, başvuranın, kardeşinin ölümünü çevreleyen koşullara ilişkin olarak güvenlik güçlerinin fiillerine ve bu bağlamda - Şenkaya Cumhuriyet savcısının kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararının tebliğ edildiği- 20 Aralık 2010 tarihine kadar yetkili ulusal makamlar tarafından bir ceza soruşturması yürütülmemiş olmasına bağlı şikâyetleri, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle reddedilmelidir.

3. 23 Şubat 2011 tarihinden sonraki süreç

44. Mahkeme ardından, başvuran tarafından 23 Şubat 2011 tarihinde başvurulan Erzurum Cumhuriyet savcısının, başvuranın şikâyetlerini incelediğini ve ilgili tarafından itiraz edilmiş olsa bile, bu iddialara cevaben unsurlarını 28 Nisan 2011 tarihli kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararında açıkladığını gözlemlemektedir. Söz konusu savcı ayrıca, dava

dosyasına eklenen delil unsurlarını da yeniden incelemiştir. PKK üyeleri olan başvuranın erkek kardeşi ve diğer iki şahsın, bir yandan güvenlik güçleri tarafından yapılması gereken aramayı geciktirmek, diğer yandan köyde bulunan diğer PKK üyelerinin kaçmasını kolaylaştırmak amacıyla 5 Mart 1994 tarihinde silahlı çatışma meydana gelen köye sığındıkları, Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edilmiştir.

45. Mahkeme ayrıca, Erzurum Cumhuriyet savcısının, başvuranın erkek kardeşinin de aralarında bulunduğu PKK üyeleri ile güvenlik güçleri arasında bir silahlı çatışma yaşandığını kabul ederken, dosyaya eklenen delil unsurlarıyla ilgili olarak makul bir değerlendirmede bulunduğu kanaatindedir. Söz konusu Cumhuriyet savcısının kararından ve soruşturma dosyasına eklenen belgelerden anlaşıldığı üzere, bu çatışma, güvenlik güçleri tarafından Türkiye'nin Güneydoğusunda PKK üyelerine karşı yürütülen silahlı mücadele kapsamında meydana gelmiştir. Mahkeme ayrıca, Erzurum Cumhuriyet savcısının, soruşturma dosyasında, başvuranın kardeşinin canlı yakalanmasının ardından öldürüldüğü sonucuna varılmasına imkân verebilecek herhangi bir delil unsuru bulunmadığını tespit ettiğini gözlemlemektedir. Mahkeme, söz konusu Cumhuriyet savcısının, ihtilaf konusu olaylara ilişkin delil unsurlarının elde edilmesi için imkânı dâhilinde olan makul tedbirleri aldığı kanaatindedir.

46. Mahkeme, soruşturmanın ayrıca, somut olayın koşullarında Devlet görevlilerinin güce başvurmasının, haklı çıkarıldığının belirlenmesine imkân verdiği kanaatindedir. Mahkeme, ihtilaf konusu olayların meydana geldiği tarihten beri geçen zaman dikkate alındığında, tanıkların yeniden ifadelerinin alınmasının, ihtilaf konusu olay sırasında Devlet görevlilerinin güç kullanmasıyla ilgili olarak olayın daha da aydınlatılabileceği hususunda ikna olmamıştır. Mahkeme, yine aradan geçen zaman dikkate alındığında, yeniden yapılacak bir kriminal incelemenin, güvenlik güçleri tarafından atılan mermilerin hangi mesafeden atıldığının belirlenmesine imkân vermeyeceği, bu sebeple, bu türden bir eksikliğin, sadece 12 Kasım 2009

tarihinden sonra yürütülen soruşturmanın bir eksikliği olarak değerlendirilebileceği kanaatine varmaktadır.

47. Sonuç olarak, başvurunun bu kısmı açıkça dayanaktan yoksundur ve bu kısmın, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının (a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca reddedilmesi gerekmektedir.

B. Sözleşme'nin 3. Maddesinin İhlali Hakkında

48. Başvuran, erkek kardeşinden 12 Kasım 2009 tarihine kadar haber alamamış olması sebebiyle, bu koşulla ilgili olarak derin bir endişe yaşadığını beyan etmektedir. Başvuran bu bağlamda, Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedir, bu madde aşağıdaki gibidir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

49. Mahkeme, Sözleşme'nin 2. maddesinin esas yönü hakkında yukarıda geliştirmiş olduğu gerekçelendirme ışığında (yukarıdaki 32-35. paragraflar), kendisine sunulan unsurları dikkate alarak ve yetkili ulusal makamların söz konusu süreçte, henüz başvuranın erkek kardeşinin kimliğini tespit etmemiş olduğu kanaatine vararak, başvuranın, Sözleşme'nin 3. maddesine ilişkin şikâyetinin, vaktinden geç sunulduğu ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca reddedilmesi gerektiği sonucuna varmaktadır.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 12 Ekim 2017 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Julia Laffranque
Başkan